

Etiikka eli moraalifilosofia

Näkökulma joka liittyy hyvään, hyvinvointiin, etuihin ja intresseihin.

Tutkii hyvää ja pahaa, oikeaa ja väärää.

Tarkastelee moraalisia arvoja ja valintoja.

Arvoja, esim.: vapaus, veljeys, tasa-arvo, rakkaus.

Arvot ilmaisevat sen, mikä on hyvää tai tavoittelemisen arvoista.

Arvot ovat toiminnan motiiveja ja perustelevat valintoja.

Itseisarvot ja välinearvot.

Arvot perustelevat normeja (mitä pitää tehdä / miten ei saa toimia), ja normit suojelevat arvoja.

TARINAT JA MIELIKUVITUS

Moraaliset ongelmat kerrotaan usein tarinoina.

Kenen näkökulma, kenen etu ja mitkä arvot tarinassa korostuvat?

Moraalinen mielikuvitus auttaa ratkaisemaan moraalisia ongelmia.

Mitä on hyvä elämä? Mikä on ihmiselämän päämäärä?

Aristoteles: ihmiset haluavat olla onnellisia.

Epikuros: tärkeintä on pitkän tähtäimen mielihyvä → mielenrauha.

Aristoteleen hyve-etiikka

Korostaa hyveiden eli opittujen luonteenpiirteiden tasapainoista kokonaisuutta onnellisuuden (eudaimonia) ehtoina. Myös elinolosuhteet ja synnynnäiset ominaisuudet vaikuttavat mahdollisuuteen saavuttaa onnellisuus.

hyveellinen elämä yhteisön jäsenenä

itsensä kehittäminen

päämääränä onnellisuus

ns. kultainen keskitie

Utilitarismi

Teon seuraukset, hyöty tärkeää.

Hyötyperiaate = eettinen periaate = toimi niin, että tuotat mahdollisimman paljon hyötyä mahdollisimman monelle.

Mitä hyöty on? Miten hyötyä mitataan?

Miten voin arvioida teon seuraukset ennen kuin teko on tehty?

Tekoutilitarismissa pohditaan yksittäisten tekojen hyödyllisyyttä. Sääntöutilitarismissa tarkastellaan sitä, mitkä säännöt tuottavat eniten hyötyä.

Miten pitäisi suhtautua hyvien tekojen pahoihin seurauksiin tai pahojen tekojen hyviin seurauksiin?

Kantin velvollisuusetiikka

Seurauksilla ei ole merkitystä, hyvä tahto on tärkeintä.

Pitää tehdä velvollisuutensa, vrt. periaate "A man's got to do, what a man's got to do."

EHDOTON VAATIMUS, NS. KATEGORINEN IMPERATIIVI:

Toimi vain sellaisen periaatteen mukaisesti, josta voitit järkevästi toivoa tulevan yleisen lain (moraalin yleisyys).

Älä pidä ketään pelkkänä välineenä, vaan aina myös arvona sinänsä (ihmisarvo).
Toimi niin kuin olisit päämäärien kansalainen (autonomisuus ja rationaalisuus).

—> Moraali perustuu rationaalisesti perusteltuihin sääntöihin ja tahtoon toimia niiden mukaisesti.

Oikeudet ja velvollisuudet

Esim. ihmisoikeudet, luonnolliset oikeudet.

Oikeuksista seuraa tyyppillisesti muille velvollisuuksia.

Esim. oikeudesta elää seuraa, että muilla on velvollisuus olla tappamatta tai jättää ruokaa.

Negatiiviset oikeudet eli ”jättäkää minut rauhaan” -oikeudet, esim. sananvapaus, mielipiteen vapaus.

Positiiviset oikeudet eli ”antakaa minulle se, mikä minulle kuuluu” -oikeudet, esim. koulutus, terveydenhoito.

Onko etiikan teorioista hyötyä?

Funktionalisti valitsee tilanteeseen sopivan etiikan teorian.

Partikularisti ei usko moraalisen arvostelukyvyyn riippuvan etiikan teorioista.

Ympäristöetiikka

Tarkastelee ihmisen, luonnon ja eläinten välisiä suhteita moraalin näkökulmassa.

Luontokeskeinen etiikka: elävällä luonnolla on ihmisen intresseistä riippumatonta itseisarvoa; ihminen syrjäytetty erityisasemastaan.

Ihmiskeskeinen etiikka: vain ihminen tunnistaa ja asettaa arvoja, ts. luonnossa on ainoastaan ihmisen sille myöntämää arvoa.

Onko moraalit suhteellista?

Kulttuurirelativismi: arvot ovat kulttuurin tuotteita ja ymmärrettäviä vain omista lähtökohdistaan, niinpä eri kulttuurien arvoja ei voi puolueettomasti vertailla keskenään.

Arvo-objektivismi: arvot ovat todellisia ja ihmisistä riippumattomia.

Järki, tunteet ja tahto

Kaikki etiikan suuntaukset ovat toimivia. Ratkaisevaa on perustelujen etsiminen, ei suuntaus sinänsä.

Antiikista alkaen ajateltiin, että yksilön moraalin perustana on järki, keskiajalla järjen rinnalle asetettiin tahto, ja uudella ajalla etiikan on usein ajateltu perustuvan tunteisiin. Luultavasti etiikalla on aina myös yhteisöllinen tausta. Käsitteiden tasolla esimerkiksi käsite ihmisarvo voi toimia etiikan lähtökohtana.